

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 31 (3535) ●

● ЧАЦВЕР, 17 ЖНІЎНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сцежкамi Якуба Коласа

У дзень памяці Песняра экскурсію па яго “мінскіх адрасах” правялі супрацоўнікі Літаратурна-мемарыяльнага музея пісьменніка **Стар. 2**

Вяртанне на Радзіму

Стар. 3

Прыгожы твар горада

На абласныя “Дажынкi-2017”, якія пройдуць у старажытным Давыд-Гарадку, што ў Столінскім раёне Брэстчыны, запрошаны і госці з далёкага замежжа **Стар. 4**

ПЕРАЕМНАСЦЬ ТРАДЫЦЫЙ

Цікавыя і змястоўныя ўрокі

Выхавальніца мінскага дзіцячага садка № 208 Ірына Пятроўская задумала Свята беларускай культуры для дзяцей, натхніўшыся этнафэстам “Покліч Палесся”

Кацярына Мядзведская

Чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць: “Покліч Палесся” — гэта Міжнародны фэст этнакультурных традыцый, які ладзіцца ў аграгарадку Ляхавічы Петрыкаўскага раёна Гомельшчыны. Вось якраз ён і натхніў Ірыну Пятроўскую, выхавальніцу дзіцячага садка № 208 у мінскім мікрараёне Дамброўка, правесці падобнае Свята беларускай культуры — для дзяцей, з якімі яна сустракаецца штодзень. І мне асабіста, прызнаюся, тое вельмі прыемна. Бо словы “дзякуй”, “калі ласка”, “прывітанне”, “да пабачэння”, “мамачка — ты мая зорачка” ў апошні час у актыўным ужытку майго 4-гадовага сына. Як і многія іншыя. Часта, складваючы канструктар ці малюючы, Цімур напявае беларускія песенькі.

Напрыканцы навучальнага года ён прынёс з садка вершык, мы разам вывучылі яго да свята: “Добры дзень у хату/ нашы ягамосці/ прыехалі да нас/ сёння вы ў госці”, — адкрываў сыноч ранішнік. За ім іншыя дзеці чыталі вершы, адгадвалі загадкі, спявалі, танцавалі. Радавалі бацькоў пацешкамі, прыказкамі-прымаўкамі... “Курачка-рабка”, “Муха-пяюха”, “Піліпка-сыноч”, “Сыноч з кулачок”, “Былінка і верабей”, “Каза-манюка”, “Каток залаты лабок”, — наперабой малыя называлі па малюнках казкі. Значыць, ведаюць іх!

Галоўны ініцыятар правядзення свята, яго натхняльніца, выхавальніца Ірына Пятроўская расказвала хлоп-

РАМАН ФЕДАРОВІЧ

Шанаваць родную культуру трэба з маленства

чыкам і дзяўчынкам пра традыцыйныя вясковыя побыты, прызначэнне многіх прылад працы. У музычнай зале быў аформлены беларускі куток: ложка з вышываным пакрывалам і навалачкамі на падушках. Быў стол з натуральнымі бульбай, яйкамі, салам, каўбасой. А ў кардоннай печцы нібыта насамрэч гатавалася ў гаршочку каша... А якія былі задаволеныя дзеці! У кожнага пасля свята засталася на памяць цацка — лялька-мотан-

ка, якую рабілі разам з матулямі пад кіраўніцтвам Ірыны Міхайлаўны.

Цудоўныя здымкі з незвычайнай імпрэзы зрабіў тата хлопчыка Андрэя — Раман Федаровіч. Некаторыя з іх увайшлі ў выставу “Па слядах свята...”, што на працягу тыдня “працавала” ў фае дзіцячага садка.

Мне ж было цікава: як свята рыхтавалася, адкуль столькі эксклюзіўных старадаўніх экспанатаў. Ірына Пятроўская прызналася: “Такое з “бух-

ты-барахты” не робіцца. Рыхтаваліся, займаліся з дзецьмі, стараліся больш размаўляць з імі па-беларуску. Вельмі дапамаглі казкі: мы іх чыталі, малявалі герояў. Дзеці ўсе ў нас з рускамоўных сем’яў, а ў навучальнай праграме — усяго адзін занятка па мове на тыдзень. Аднак у нашым садку кожны чацвер — беларускамоўны дзень. На працягу дня гаворым па-беларуску. На музычных занятках дзеці спяваюць беларускія песні”. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

“Купалінка” гучала ў Брукліне

Зінаіда Комінская

Упершыню на Міжнародным фестывалі дружбы ў Нью-Ёрку быў прадстаўлены беларускі павільён

У IV Міжнародным фестывалі дружбы ў Нью-Ёрку паўдзельнічалі прадстаўнікі больш за 100 краін. Па галоўнай вуліцы Брукліна — самага інтэрнацыянальнага раёна Нью-Ёрка — прайшло святочнае шэсце. Гонар пранесці беларускі сцяг на парадзе сцягаў краін — членаў ААН меў ветэран Вялікай Айчыннай вайны, кіраўнік беларускай суполкі ў Нью-Ёрку Іосіф Каплінскі. Актывісты беларускай дыяспары “змайстравалі” сапраўдную вясковую хату, у якой можна было паслухаць беларускія песні, паспрабаваць любімыя айчыныя прысмакі — цукеркі, печыва, зефір і, вядома ж, мёд, а таксама набыць сувеніры з саломкі. Шматлікіх гасцей фестывалю ў беларускай хаце сустракалі, як і належыць, у нацыянальных касцюмах.

Завяршылася свята вялікім гала-канцэртам, на якім Беларусь прадстаўляла папулярная група VuCity. Для свайго выступу тры чароўныя спявачкі-беларускія выбралі народныя кампазіцыі “Цячэ вада ў яроч”, “Купалінку” і запальную песню з сімвалічнай назвай “Чарка на пасашок”.

Задума нью-ёркскага фестывалю — у тым, каб умацаваць дружбу паміж этнасуполкамі горада. Увогуле толькі ў Брукліне пражывае каля мільёна чалавек, ураджэнцаў розных краін свету.

КАРЫСНЫЯ СПРАВЫ

Адкрыцці, якія ўражваюць

Іна Ганчаровіч

Дзякуючы найноўшым навуковым распрацоўкам у Беларусі ўжо вырошчваюць фрукты, ягады ды агародніну, якія раней былі экзотыкай

Яшчэ некалькі гадоў таму рэдкія для нашых шырот пекінская і брусельская капуста, цыбуля-парэй, кавуны і дыні былі экзотыкай. Сёння гэтымі заморскімі прысмакамі нікога не здзівіш. Мы не толькі самі спажываем іх удосталь, але і “частуем” суседзяў. Шмат у чым такі поспех стаў магчымы дзякуючы дасягненням навукоўцаў — мікрабіёлагаў, генетыкаў, селекцыянераў.

Вядома, што 2017 год аб’яўлены ў Беларусі годам навукі. На працягу года вучоныя, не стамляючыся, паказваюць і расказваюць нам, як іх навуковыя тэхналогіі ўкараняюцца ў вытворчасць, прыносяць эканоміцы сапраўдную практычную карысць. На нядаўняй прэс-канферэнцыі ў Прэс-цэнтры Дома прэсы праводзілі распрацоўкі для сельскай гаспадаркі расказвалі кіраўнікі вядучых навукова-практычных цэнтраў краіны. Гаварылі на ёй і пра новыя аграрна-навуковыя тэхналогіі, і ўклад навукоўцаў у развіццё сельскай гаспадарцы.

Па словах намесніка дырэктара Навукова-практычнага цэнтра На-

цыянальнай акадэміі навук Беларусі па земляробстве Эромы Урбана, за апошні час супрацоўнікамі ўстановы распрацавана дзесяць новых гатункаў збожжавых культур. Усяго ж селекцыянерамі цэнтра створана больш за трыста шэсцьдзясят гатункаў збожжавых, зернебабовых, кармавых культур. Семдзясят з іх выкарыстоўваюцца ў Расіі, ва Украіне, у Літве, Латвіі, Германіі, Малдове, Кыргызстане. Дарэчы, гэта вядучая навукова-даследчая ўстанова ў аграрнай галіне Беларусі. Нядаўна цэнтр адзначыў 90-гадовы юбілей. І сваімі распрацоўкамі ён сапраўды ўносіць значны ўклад у забеспячэнне харчовай бяспекі краіны. → **Стар. 2**

Жнівень — час збору ўраджаю

Адна з прыгажэйшых мясцін у Мінску — плошча Якуба Коласа

ПАМЯЦЬ

Сцежкамі Якуба Коласа

У дзень памяці Песняра экскурсію па яго “мінскіх адрасах” правялі супрацоўнікі Літаратурна-мемарыяльнага музея пісьменніка

Аліна Паўлючэнка

Як паведамлялася ў прэс-рэлізе, што прыслалі ў рэдакцыю з Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, экскурсія “Мінскія адрасы Якуба Коласа” дапаможа глыбей пазнаць жыццё беларускага Песняра. Падарожжа праходзіла па мясцінах у Мінску, якія звязаны з яго імем. А маршрут сапраўды ўражваў: Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, дзе Якуб Колас працаваў больш за трыццаць гадоў, займаў пасаду віцэ-прэзідэнта, Мінскі астрог, у якім на працягу трох гадоў паэт адбываў пакарэнне за ўдзел у нелегальным настаўніцкім з’ездзе, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, дзе з 1923 па 1926 год выкладаў дацэнт Канстанцін Міцкевіч, плошча Якуба Коласа, дзе размешчаны помнік народнаму паэту і героям яго твораў работы Заіра Азгура, дом на Старажоўцы, які сям’я паэта арандавала з 1921 па 1927 год у заможнага гаспадара Вільгельма Русецкага і дзе знамяніты пісьменнік скончыў свае найлепшыя паэмы “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, напісаў апавесці “У Палескай глушы”, “У глыбі Палесся”, “На прасторах жыцця”, п’есы, вершы, казкі для

Шмат імпрэз ладзіцца ў музеі Песняра

дзяцей, шматлікія публіцыстычныя артыкулы, Цэнтральны дзіцячы парк імя М. Горкага, які знаёміць з даваенным жыццём сям’і Якуба Коласа. Апошнім пунктам наведвання сталі Вайсковыя могілкі.

Менавіта там прайшлі памінальны мтынг і ўскладанне кветак да магілы Песняра. Удзел у ім прымалі члены сям’і Якуба Коласа, літаратары, грамадскія дзеячы, мастакі, навукоўцы, прыхільнікі творчай спадчыны народнага паэта Беларусі.

Падрабязней пра вандрожку мы

раскажам у наступным нумары газеты “ГР”.

Нагадаем

Народны паэт Беларусі Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч) пайшоў з жыцця 13 жніўня 1956 года. Яшчэ пры жыцці паэт быў адным з тых, хто ўвасабляў нацыянальную літаратуру, быў гонарам і сумленнем кожнага беларуса. Якуб Колас не толькі бліскучы майстар мастацкага слова, але і глыбокі інтэлектуал, яркі нацыянальны мысліцель, адзін з заснавальнікаў

новай беларускай прозы, аўтар неўміручых паэтычных шэдэўраў “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, славетых палескіх апавесцяў, алегарычных “Казак жыцця”, апавяданняў і вершаў, якія сталі класікай.

Дзейнасць знакамітага пісьменніка, яго роля і значэнне ў нацыянальным духоўным адраджэнні беларусаў высока ацэнены нашчадкамі. Імя Коласа носяць Інстытут мовы і літаратуры і Цэнтральная навуковая бібліятэка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр у Віцебску, плошчы і вуліцы, школы і бібліятэкі ў многіх населеных пунктах Беларусі, буйное вытворчае паліграфічнае прадпрыемства ў Мінску. У сталіцы і на радзіме Якуба Коласа, на Стаўбоўшчыне, а таксама ў мясцінах, звязаных з жыццём і дзейнасцю Песняра, вітаюць наведвальнікаў музеі пісьменніка. Чым далей, тым больш спраўджваюцца радкі беларускага паэта Петруся Броўкі, прысвечаныя Якубу Коласу: “Твой сад цвіце ў радаснай краіне, ягоны шум прастораў звініць, і доўга будзеш ты пад небам сінім ісці, спяваць, паэт, і жыць і жыць”.

СВЕТАПОГЛЯД

Мастачка, якая малюе... літаратуру

Алесь Карлюкевіч

Мы вельмі часта гаворым у дачыненні да вывучэння айчынных літаратуры пра вартасці літаратурнага краязнаўства. Мастачка Дзіяна Каласовіч, якая нарадзілася на Салігоршчыне, а жыве і працуе ў Мінску, вырашыла спалучыць літаратурнае і мастацкае краязнаўства.

Што з гэтага атрымаецца — яшчэ пакажа час. Жывапісным палотнішчам, малюнкам, якія выяўляюць перад намі адрасы Міншчыны, звязаныя з лёсамі тых ці іншых пісьменнікаў, ацэнку дадуць гледачы, мастацтвазнаўцы і проста шараговыя аматары выяўленчага мастацтва. А цяпер Дзіяна Каласовіч падрабязна занатоўвае ўбачанае і адкрывае ёю, спрабуе за кошт свайго светапогляду, уласнага мастацкага зроку разабрацца, чаму менавіта ў пэўным месцы нарадзіліся тыя ці іншыя паэтычныя, празаічныя творы.

Вось, напрыклад, у Дукоры пад Мінскам вяртацца шукае следы драматурга Васіля Гарбацэвіча, яўрэйскіх пісьменнікаў братоў Чарных, народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы, які наведваўся сюды за сюжэтам п’есы “Партызаны”, літаратурнаўца Янкі Казека, які працаваў тут настаўнікам...

“Для мяне гэта досыць цікавы вопыт, — прызнаецца Дзіяна Каласовіч. — Звычайна я не працавала гэтак адрасна, каб спалучыць краявід з адрасам і мастацкай і дакументальнай ідэямі. Але гэта захапляе, вымушае па-новаму ўзірацца ў прастору. Далягляды, як мне падаецца, вымалёўваюцца зусім іншыя. Ды і адкрываю шмат новага. Бо перад кожнай паездкай даводзіцца зазіраць у літаратуру, раіцца з дасведчанымі знаўцамі роднай старонкі...”

Следам за пухавіцкай Дукарай, іншымі блізкімі да Мінска ваколіцамі, адрасамі літаратурна-краязнаўчых пленэраў, у Дзіяны Каласовіч будуць Любаншчына, Уздзеншчына, Салігоршчына. Як на першы погляд, то і не самыя багатыя на літаратурна-краязнаўчую памяць адрасы. Але Дзіяна лічыць іначэй: “У Любані жыве адзін з найстарэйшых дзіцячых пісьменнікаў Беларусі Іван Муравейка. Ён Вялікую Айчынную вайну прайшоў. Мае баявыя ўзнагароды. Ордэны Чырвонай Зоркі, Айчынай вайны I ступені... На рэйхстагу аўтограф свой пакінуў... У верхах Івана Муравейкі, які нарадзіўся ў самай буйной вёсцы Любаншчыны — Талі, умяшчаецца багата мясцовага матэрыялу. Шматлікія мікратапонімы, родныя, самыя блізкія краявіды натхнілі таленавітага творцу на самыя розныя вершы, песні, апавяданні — усё гэта заварожвае, захапляе.

А яшчэ пра раку Арэсу, востраў Зыслаў, мястэчка Урэчча, ды іншыя мясціны пісалі паэты Уладзімір Паўлаў, Ніна Мэўская, Сяргей Грахоўскі, Яўген Хвалеі, Казімір Камейша... Спадзяюся, што мне ўдасца зазірнуць у іх вобразную сістэму, удасца нешта сваё ўласнае дадаць у мастацкае прачытанне нашай роднай старонкі”.

КАРЫСНЫЯ СПРАВЫ

Адкрыцці, якія ўражваюць

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Намеснік дырэктара Навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі па механізацыі сельскай гаспадаркі Дзмітры Комлач паведаміў, што за апошнія пяць гадоў навукоўцамі цэнтра было распрацавана больш за сто розных машын і абсталявання для сельскай гаспадаркі. Пятнаццаць з іх за апошні год былі пастаўлены на серыйную вытворчасць. Так, ужо прайшоў усе выпрабаванні 12-корпусны абаротны плуг. Ён дазваляе якасна апрацаваць да 50 гектараў глебы ў дзень. Ёсць яшчэ адна распрацоўка навукоўцаў: шматфункцыянальны глебаўтваральны агрэгат шырынёй захопу 6 метраў. Хуткая змена яго модуляў дазваляе апрацоўваць глебу па ўсіх існуючых сэннях тэхналогіях. Увогуле гэтая ўстанова як злучальнае звяно паміж сельскагаспадарчай

вытворчасцю і машынабудаваннем. Навукоўцы яго ствараюць высокапрадукцыйную тэхніку, механізмы і матэрыялы на падставе найноўшых перадавых тэхналогій.

Спецыяліст раскажаў і пра вытворчасць машын, якія распрацаваныя па праграме Саюзнай дзяржавы і дазваляюць па новай тэхналогіі атрымліваць высокія ўраджаі бульбы. Сярод апошніх распрацовак беларускіх вучоных — і машына для ўнясення цвёрдых мінеральных угнаенняў. Цяпер уносіць насенне траў і мінеральныя ўгнаенні можна прама ў іржышча.

Здзіўляюць і распрацоўкі спецыялістаў Навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі па харчаванні. Сярод апошніх — сокі для дзяцей, узбагачаныя вітамінамі хлебабулачныя і мучныя кандытарскія вырабы, безцукровы

Першы беларускі камбайн па зборы ягад

шакалад, печыва, мюслі. А новы перспектыўны кірунак работы цэнтра — перапрацоўка бульбы на крухмал. Так, распрацаваны летась мадыфікаваны крухмал для бурэння цалкам забяспечыў патрэбы буравой і нафтаздабываючай прамысловасці Беларусі. Сёння такі крухмал пастаўляецца на рынкі Германіі і Расіі.

Канешне, мы, журналісты, не можам ацаніць працу таго або іншага агрэгата. Але на прылаўках

магазінаў, сапраўды, шмат прадуктаў, і дэфіцыту іх няма. І ў гэтым заслуга не толькі работнікаў харчовай ці сельскагаспадарчай вытворчасці, але і навукоўцаў, якія здзіўляюць нас сваімі адкрыццямі.

Дарэчы, месяц таму вучоныя НАН прадставілі першы беларускі камбайн па зборы ягад. Цяпер з яго дапамогай можна не толькі збіраць парэчкі, маліны ды іншыя ягады, але і адмовіцца ад выкарыстання каштоўнай імпортнай тэхнікі.

ВЫТОКІ

Вяртанне на Радзіму

Нашчадкі знакамітага навукоўца Ігната Дамейкі, які родам з вёскі Мядзвядка Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці, наведалі Беларусь і пабывалі ў мясцінах, звязаных з імем іх продка

Кацярына Мядзведская

“Больш такой кнігі ў Беларусі няма нідзе! Заходзьце!” — пісаў на сваёй старонцы ў фэйсбуку пасля прэзентацыі выдання ў Міністэрстве замежных спраў намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксандр Суша. Асобнік перакладзенай на беларускую мову кнігі праўнучкі славутага земляка з Чылі Пас Дамейкі быў перададзены і ў Нацыянальную бібліятэку Беларусі. А ў ім — аўтографы ўсіх, хто меў дачыненне да выхаду кнігі ў свет.

Памятнае мерапрыемства, прысвечанае 215-годдзю з дня нараджэння вядомага навукоўца, ураджэнца беларускай зямлі і нацыянальнага героя Чылі Ігната Дамейкі прайшло ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі. На ўрачыстасць прыехалі тры праўнучкі і адзін прапраўнучак навукоўца з Чылі, ЗША і Аўстраліі.

“Я нават і не марыла пра такое, — казала праўнучка Дамейкі, аўтарка кнігі “Ігнат Дамейка: з Мядзвядкі — у Санцыяга-дэ-Чылі” Пас Дамейка. — Вельмі дзякую, Беларусь! Гэта неверагоднае шчасце і гонар для майго прадзядулі, для нас усіх. Я вельмі рада, што кніга пра яго жыццё перакладзена на мову зямлі, адкуль ён паходзіць”.

У арыгінале кніга называецца “Ігнат Дамейка: жыццё ў эміграцыі”. Выйшла яна на іспанскай мове пятнаццаць год таму. На беларускую пераклала яе Вераніка Лебедзева, а выдадзена — пры дапамозе Міністэрстваў замежных спраў ды інфармацыі. Беларускі варыянт атрымаў назву “Ігнат Дамейка: з Мядзвядкі — у Санцыяга-дэ-Чылі”.

Па словах міністра замежных спраў Уладзіміра Макея, Ігнат Дамейка — адзін з самых вядомых сыноў Беларусі, якім мы ганарымся і які ўвасабляе сувязь беларускага народа з іншымі народамі свету. І менавіта дзякуючы такім людзям, як Ігнат Дамейка, быў закладзены падмурак нацыянальнай ідэнтычнасці, стала магчымым фарміраванне беларускай нацыі.

Недалёка ад Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ёсць вуліца Ігната Дамейкі. Ягоным імем названы вулканічны ланцуг гор у Андах. Бель мінерал Domeykit, выяўлены самім Дамейкам, фіялкавая кветка Viola domeykana і шмат чаго іншага названа ў яго гонар. І высока ў небе кружыцца малая планета Domeyko, адкрытая чылійскім астраномам Карлаам Торэсам...

Сапраўды, наш зямляк быў надзелены шматгранным талентам: з лёгкасцю пераходзіў ад геалогіі да батанікі, ад эканомікі да літаратуры, ад географіі да адукацыі...

Нарадзіўшыся ў маёнтку Мядзвядка (ці Нядзвядка) Наваградскага павета Мінскай губерні — цяпер гэта вёска Вялікая Мядзвядка ў Карэліцкім раёне Гродзенскай вобласці — з Беларуссю былі звязаны першыя пятнаццаць гадоў яго жыцця. Дзяцінства, школа... Пасля таленавіты юнак паступіў у Віленскі ўніверсітэт.

Пас Дамейка — праўнучка Ігната Дамейкі — прадстаўляла сваю кнігу ў Мінску

Удзельнічаў у паўстанні 1830–31 гадоў, пасля чаго пераехаў у Парыж. Лёс павярнуўся так, што стаўшы навукоўцам, ён трапіў у далёкую краіну Чылі, дзе пад час сваіх экспедыцый адкрыў карысныя выкапні, зрабіўшы яе багатай.

У Санцыяга Ігнат Дамейка стварыў новую сістэму вышэйшай адукацыі, дазволіў вучыцца жанчынам, на шастнаццаць гадоў стаў рэктарам ва ўніверсітэце. У той далёкай лацінаамерыканскай краіне яго лічаць нацыянальным героем. У Санцыяга стаіць помнік “Грандэ Эдукатору”, што значыць “Вялікаму Асветніку”. У яго гонар названы ўніверсітэт і нацыянальная бібліятэка; ёсць горад Пуэрта-Дамейка — недалёка ад Антафагасты, вуліцы ў Санцыяга-дэ-Чылі, Вальпараіса і яшчэ васьмі гарадах Чылі.

Яго лацінаамерыканскі перыяд жыцця быў напоўнены напружанай працай, экспедыцыямі ў горы і пустыні, выкладаннем ва ўніверсітэце. Ён аўтар 130 наву-

Старонкі беларускамоўнага выдання

ковых прац. Па яго падручніках вучыліся многія пакаленні студэнтаў Чылі, Перу, Мексікі.

З’ехаўшы ў Чылі, Ігнат Дамейка неаднойчы вяртаўся ў Еўропу, працаваў у Францыі, Іспаніі, Польшчы, Літве... Вядома, што родныя мясціны — Мядзвядку, Мір, Навагрудак, Крошын (там ён пасадзіў дубок) — наведваў, калі яму было

ўжо 82 гады. А ў хуткім часе зноў вярнуўся на радзіму і правёў там два з лішнім гады, ненадоўга зрэдку куды-небудзь вязаджаючы. У сваім лісце сябру Адаму Міцкевічу ён пісаў: “Натуральна, перарадзіцца я ніколі не змагу і спадзяюся на Бога, што я — ці ў Кардыльерах, або ў Панар (Вільня) — усё роўна памру ліцвінам...”

Даведка ГР

Ігнат Дамейка (31 ліпеня 1802, вёска Мядзвядка, Гродзенская вобласць — 23 студзеня 1889, Санцыяга, Чылі) — філамат, удзельнік паўстання 1830–1831 гадоў, беларускі, польскі і чылійскі навуковец-даследчык, геалаг, мінеролаг, рэктар Чылійскага ўніверсітэта, Нацыянальны герой Чылі.

У роднай вёсцы навукоўца Мядзвядка ўсталяваны памятны валун. У школе вёскі Крупава Лідскага раёна створаны музей, у якім сабрана болей за 500 экспанатаў. Ёсць там і кніга Дамейкі “Мае падарожжы”, выдадзеная пры жыцці навукоўца ў Вільні. Да 200-годдзя Ігната Дамейкі ў вёсцы была пасаджана алея ў яго гонар. У Карэлічах традыцыйна праходзяць чытанні, прысвечаныя жыццю і дзейнасці Ігната Дамейкі.

У 2002 годзе Нацыянальны банк Беларусі выпусціў памятную манету ў гонар славутага земляка.

Сёлета Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі выдадзены “Даведнік па мясцінах Дамейкі” (з нататкамі ад рукі самога навукоўца). Дарэчы, менавіта дзякуючы гэтаму маршруту, апісанаму ім самім у 1884 годзе, яго нашчадкі здзейснілі сваю вандроўку па Беларусі, так шмат ведаюць аб роднай зямлі.

У Чылі ж знайшоў Ігнат Дамейка каханне. “Яму было сорок сем гадоў, а ёй пятнаццаць, — расказвала Пас Дамейка. — Ён вельмі захапіўся Энрыкетай, яна ж закахалася ў блакітныя вочы Ігнаціа. Праз два месяцы яны ажаніліся. У іх было чацвёрта дзяцей. Разам — яны былі шчаслівыя. Так быў закладзены пачатак нашай дынастыі”.

Сёння ў свеце — больш за 200 нашчадкаў Ігната Дамейкі. Каля сотні з іх жывуць у Чылі, многія — у ЗША і Аўстраліі. Усе дзеці ды ўнучкі Дамейкі, па словах яго праўнучкі, былі вельмі адукаванымі людзьмі. Бацька яе, напрыклад, Хуан Дамейка, быў дыпламатам. Шмат сярод іх архітэктараў, адвакатаў, лекараў, вучоных...

Гісторыю сваёй сям’і пятнаццаць год таму Пас Дамейка расказала ў кнізе “Ігнат Дамейка: жыццё ў эміграцыі”. У ёй аўтарка выкарыстоўвае дзённікі свайго знакамітага продка, яго перапіску з вядомымі асобамі XIX стагоддзя. Беларускае выданне “Ігнат Дамейка: з Мядзвядкі — у Санцыяга-дэ-Чылі” у хуткім часе можна будзе знайсці ў кнігарнях краіны, а таксама ў гарадскіх і сельскіх бібліятэках.

Сёлетні візіт у Беларусь для спадарыні Пас Дамейкі — ужо трэці па ліку. Упершыню пабывала яна на радзіме продкаў амаль дваццаць гадоў таму: ездзіла ў Вялікую Мядзвядку, была ў Міры, Навагрудку, Жыбартоўшчыне, былой сядзібе Дамейкаў. Другі раз прыязджала ў Беларусь у 2002 годзе, калі святкавалі 200-годдзе Ігната Дамейкі. Дарэчы, па ініцыятыве Беларусі той год быў абвешчаны ЮНЕСКА Годам Ігната Дамейкі.

Нашчадкі навукоўца правялі ў Беларусі некалькі дзён, пабывалі ў мясцінах, звязаных з імем іх славутага продка. Яны пакланіліся помніку прадзеду ў яго роднай вёсцы... Пасля, узяўшыся за рукі, доўга моўчкі стаялі на месцы былога дома ў Мядзвядцы, убіралі энергетыку тых мясцін, аддавалі даніну памяці свайму вялікаму продку...

Пас Дамейка прызнавалася: “Для мяне гэта родная зямля. Так, я нарадзілася ў Аргенціне, расла ў Чылі, а зараз жыву ў Аўстраліі, але з гэтай зямлёй у мяне нейкая энергетычная сувязь. Вядома, дзякуючы майму прадзеду Ігнату Дамейку. Нас вельмі ўсхвалявала тое, што тут мы можам дыхаць паветрам, якім ён дыхаў, чуць шлох лісця і гукі прыроды, якія ён слухаў і ад якіх атрымліваў асалоду. Мы адчуваем прысутнасць яго духу. Ён найлепшы для нас, самы цудоўны. Беражыце гэтую гісторыю!”

А прапраўнуч Ігната Дамейкі, горны інжынер з Чылі Мігель Луіс Заўшкевіч, кажаў: “Я ўпершыню ў Беларусь, але, думаю, яшчэ вярнуся сюды”.

Дарэчы, у Міністэрстве замежных спраў адкрылася выстава фатаграфій, архіўных дакументаў, а таксама друкаваных выданняў аб жыцці і прафесійнай дзейнасці славутага земляка Ігната Дамейкі.

ПЕРАЕМНАСЦЬ ТРАДЫЦЫЙ

Цікавыя і змястоўныя ўрокі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У Ірыны Міхайлаўны цікаўнасць да роднай культуры даўня. Нарадзілася яна ў палескай глыбінцы: у пасёлку Азёрны (рыбгас Белае) Жыткавіцкага раёна Гомельшчыны. Кажы: той ложка, што быў на свяце, а цяпер — у садаўскім музеі, а таксама ручнікі ды поцілкі — з бацькоўскай хаты. А бацька яе, Міхаіл Андрэевіч Катовіч, быў сталаюм. Майстраваў мэблю, рэзаў лыжкі, плёў лапці, нават бочкі рабіў. Хата на лецішчы Ірыны Міхайлаўны ў Чэрвеньскім раёне — татаў падарунак: цалкам збудавана яго рукамі. Маці, Аляксандра Рыгораўна, шыла, вышывала, вязала, ткала... І прыгожа спявала, танцавала, умела граць на балалайцы ды гармоніку, чаму і дзяцей вучыла. Ірына Міхайлаўна таксама ніколі без справы не сядзіць: шые, вяжа, майструе карціны са стужак. Летась, на спартыўным свяце ў садку дзяўчынкі з групы былі ў жоўтачорных вязаных гетрах і жоўценкіх спаднічках. Сёлета на ранішніку да 8 Сакавіка дзеці намаганьнямі выхавальніцы пераўтварыліся ў матылькоў з празрыстымі крыльцамі на спінах.

Успамінала Ірына Міхайлаўна пра бацькоў, узгадвала гісторыі з дзяцінства. Казала: годна пражылі

РАМАН ФЕДАРОВІЧ

Выхавальніца Ірына Пятроўская

яны жыццё — абое з 1923 года, прайшлі вайну, сямёра дзяцей выхавалі... Любіць яна бываць у родных мясцінах, набірацца ад іх моцы, чэрпаць натхненне. “Пасёлка наш увесь у азёрах, а вакол лес, — расказвае. — У школу хадзілі за тры кіламетры. Ягады, грыбы збіралі, па гаспадарцы шмат рабілі. І весела так

было, хораша! А якія людзі ў нас добрыя!.. Часта перачытваю трылогію Івана Мележа “Людзі на балоце”. Там жа ўсё нібы й пра нашае жыццё напісана. А ў паэме “Новая зямля” Якуба Коласа радкі ажно льюцца-пераліваюцца. Я ўсё думаю: як можна так прыгожа пісаць? І без аніякіх камп’ютараў... Таленты ад прыроды! І

дзяцей трэба навучаць сапраўднаму: любіць родны кут, шанаваць бацькоў, захоўваць традыцыі”.

Літаратуру розных народаў вывучала Ірына Пятроўская ў Магілёўскім бібліятэчным тэхнікуме і на філфаку БДУ. Шмат чытае па жыцці, сёння ж усё часцей вяртаецца да беларускіх класікаў. А настольная кніга ў яе —

“Залатыя правілы народнай культуры” Івана Крука і Аксаны Катовіч. “Па гэтай кнізе сына жаніла, — прызнаецца. — Цяпер вось дачка на выданні. Як мая маці праводзіла розныя абрады, на жаль, не памятаю: у сям’і была самая малодшая. А ў кнізе знаходжу падказкі. Нядаўна, скажам, запрасілі мяне за бабу на першае купанне праўнучка старэйшай сястры. Дык чытала, што і як трэба рабіць, рыхтавалася”.

А ідэя правесці Свята беларускай культуры ў дзіцячым садку, гаворыць, узнікла ў яе на Міжнародным фэсце этнакультурных традыцый “Покліч Палесся”. Летась Ірына Міхайлаўна пабывала на ім упершыню, і так ён уразіў яе, што захацелася зрабіць нешта падобнае і ў Мінску. І добра ж атрымалася!

На ўспамін пра свята вісіць цяпер над ложкам сына лялька-мотанка: зрабілі мы яе разам з Цімурам. “Галоўнае правіла, — казала Ірына Міхайлаўна, калі майстравалі гэты невялічкі абярэг, — рабіць усё з адкрытай душой і добрымі думкамі. Светлы колер тканіны абвязкова перададзец дзіцяці вашу пазітыўную энергетыку, чырвоная нітка — зберажэ ад хваробаў ды нягодаў”. Гэтую вялікую праўду ведалі нашы мудрыя продкі. Да яе патроху вяртаемся і мы з сынам...

РОДНЫЯ АБШАРЫ

Прыгожы твар горада

На абласныя “Дажынікі-2017”, якія пройдуць у верасні ў старажытным Давыд-Гарадку, што ў Столінскім раёне Брэстчыны, запрошаны і госці з далёкага замежжа

Ні для каго не сакрэт, што прыгажосць беларускай зямлі — у прыродзе, а таксама ў працавітых і таленавітых людзях. Неяк шлях прывёў мяне ў цудоўную мясціну, старажытны Давыд-Гарадок, да ракі Гарынь. Сёння там кіпіць праца: упрыгожваюцца вуліцы, плошчы, будынкі. Усюды — кветкі. Прыгажосць! Мiane ж, як фалькларыста і танцамайстра, запрасілі быць рэжысёрам пляцоўкі “Давыдгарадзецкія дранікі-бульбянікі”. Напярэдадні сустракаліся са старшынёй гарвыканкама Вячаславам Стаднікам. Ён расказваў, як рыхтуецца горад да свята, якія творчыя пляцоўкі будуць працаваць, якія запланаваны выставы і сустрэчы з вядомымі землякамі. Дарэчы, запрошаны госці і з далёкага замежжа. Ёсць сярод іх і ўраджэнцы Давыд-Гарадка.

А пакуль яго жыхары разам, талакой, упрыгожваюць родны горад. Асабліва актыўныя — настаўнікі ды вучні школ, студэнты, удзельнікі моладзевых суполак. Рыхтуюцца да “Дажынак-2017” і мастацкія самадзейныя калектывы раёна і вобласці.

На вялікай канцэртнай фальклорнай пляцоўцы “Давыдгарадзецкія дранікі-бульбянікі” артысты будуць радаваць гасцей свята песнямі, жартамі, танцамі. Майстар-класы правядуць народныя ўмельцы. Разгорнецца й кулінарны падворак: там будуць гатаваць дранікі, калдуны, бабуку... Можна будзе нават паспрабаваць такую нацыянальную страву, як свежаспечанае смакоцце са скваркамі, цыбуляй ды смятанай.

Пройдзе паказ народных строяў. Гледачы пабачаць і ўнікальныя давыдгарадзецкія нацыянальныя касцюмы. Яны былі адроджаныя дырэктарам Палаца культуры горада Міхаілам Шакуном, удзельнікамі мастацкай самадзейнасці. На пляцоўцы выступяць і школьныя тэатральныя калектывы. А ў заключным агульным карагодзе сяброў на галоўнай плошчы Давыд-Гарадка збяруцца ўсе жыхары горада: возьмуцца за рукі прадстаўнікі розных пакаленняў.

Да свята ў Давыд-Гарадку рыхтуюцца яго ўраджэнцы. Так, нядаўна выйшла ў свет кніга члена Саюза пісьменнікаў Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Георгія Марчука “Давыдгарадзецкія каноны”. Цяпер ён піша вершы песень і прысвячае іх дарагому сэрцу куточку. Выставу карцін з выявамі горада стварае вядомы мастак, лаўрэат прэміі

БЕЛТА

Старажытны Давыд-Гарадок сёння

“За духоўнае адраджэнне” Віктар Барабанцаў. Выйшла кніга аб здаровым ладзе жыцця прафесара медыцыны, хірурга Рыгора Рычагова. І яна таксама будзе прадстаўлена на “Дажынак-2017”.

Думаю, свята ў Давыд-Гарадку абавязкова атрымаецца, бо

столькі таленавітых людзей да яго з энтузіязмам рыхтуюцца. Прыязджайце на Гарынь, каб адчуць водар і шчырасць беларускай душы!

Мікола Котаў, фалькларыст, рэжысёр пляцоўкі “Давыдгарадзецкія дранікі-бульбянікі”

ВЕСТКІ

Смачна есці — доўга жыць

Традыцыйнымі гастронамічнымі сакрэтамі дзяліліся з беларускімі калегамі кулінары з Сардзініі

Ёсць такі факт: італьянскі востраў Сардзінія лічыцца найстарэйшым у Еўропе, і на ім пражывае вялікая колькасць доўгажыхароў, якія перайшлі 100-гадовы рубаж. Вядома, галоўны сакрэт здаровага ладу жыцця і даўгалецця — у якасці харчавання.

Нядаўна ў Мінску правялі серыю майстар-класаў для беларускіх калег сардынскі шэф-повар Давідзе Бону і прадстаўнік найстарэйшай макароннай фабрыкі Сардзініі “Porta 1918” Рыкарда Порта. На адной з прэзентацый яны вучылі гатаваць традыцыйную страву — фрэгулу. У сярэднявечных мытных кнігах, захавалася невялікае апісанне відаў пасты, сярод якіх ёсць “фрэгула”. Гэта невялікія шарыкі з цеста рознага дыяметра. Яны выдатна спалучаюцца з агароднінай або морапрадуктамі, дадаюцца ў супы. З іх можна прыгатаваць і рызота. Папулярная фрэгула на Сардзініі й сёння.

Дарэчы, аўтаномны рэгіён Сардзінія — вядучы італьянскі рэгіён па супрацоўніцтве з Беларуссю. Паспяхова ладзяцца эканамічныя, адукацыйныя, турыстычныя праекты. Вельмі перспектыўная харчовая галіна. А прэзентацыя старажытных кулінарных традыцый, між іншым, можа таксама паспрыяць развіццю турызму. У хуткім часе дзяліцца сакрэтамі традыцыйнай кухні на Сардзінію паедуць беларускія повары.